

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยใช้แบบแผนการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Study) วิธีการรับข่าวสาร ความรู้ เจตคติ และการนำไปปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งทางด้านครอบครัวและการงานอาชีพ ของประชาชนตำบลเกาะยอ โดยมีรายละเอียดขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นประชาชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีจำนวน 3,864 คน ประกอบด้วยประชาชนจากหมู่ที่ 1 บ้านอ่าวทราย หมู่ที่ 2 บ้านต้น หมู่ที่ 3 บ้านนอก หมู่ที่ 4 บ้านสวนทุเรียน หมู่ที่ 5 บ้านบ่อหิน หมู่ที่ 6 บ้านในบ้าน หมู่ที่ 7 บ้านป่าโหนด หมู่ที่ 8 บ้านท้ายสวน หมู่ที่ 9 บ้านสวนใหม่ (สำนักงานจังหวัดสงขลา, 2532)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เลือกมาโดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane) กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 0.05 (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2531) ได้กลุ่มตัวอย่างขนาด 363 คน ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + N(e^2)}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

$$n = \frac{3,864}{1 + 3,864 (0.05)^2}$$

$$= 362.56 \approx 363$$

2. วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ทำการเลือกเป็นขั้นตอน ดังนี้

2.1 สุ่มครัวเรือนมาเป็นสัดส่วนจากแต่ละหมู่บ้านได้ทั้งหมด 363 ครัวเรือน

2.2 เลือกตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร และได้อาศัยอยู่ในตำบลเกาะยอเป็นประจำ และเป็นผู้ที่เต็มใจจะให้ข้อมูลในการวิจัย จากครัวเรือนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนละ 1 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

หมู่บ้าน	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	ครัวเรือน	คน	ครัวเรือน	คน
หมู่ที่ 1 บ้านอ่าวทราย	94	570	54	54
หมู่ที่ 2 บ้านดิน	54	343	31	31
หมู่ที่ 3 บ้านนอก	87	497	50	50
หมู่ที่ 4 บ้านสวนทุเรียน	71	403	41	71
หมู่ที่ 5 บ้านบ่อหิน	71	426	41	41
หมู่ที่ 6 บ้านโนบ้าน	73	464	42	42
หมู่ที่ 7 บ้านป่าโหนด	63	397	36	36
หมู่ที่ 8 บ้านท้ายสวน	47	334	27	27
หมู่ที่ 9 บ้านสวนใหม่	72	430	41	41
รวม	632	3,864	363	363

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูล วิธีการรับข่าวสาร ความรู้ เจตคติ และการนำไปปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประชาชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองจังหวัดสงขลา ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยมีลำดับขั้นการสร้างเครื่องมือดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติต่อมนุษย์ ปัญหาของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อมนุษย์ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ความสนใจของรัฐบาลต่อปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนกับการแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ สื่อที่ใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนรวมทั้งศึกษาและสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างแบบสอบถาม โดยส่วนหนึ่งเป็นข้อคำถามที่คิดขึ้นเอง อีกส่วนหนึ่งดัดแปลงมาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามแบบไม่มีโครงสร้าง ซึ่งมีประเด็นหลัก ดังนี้

- (1) การสำรวจตรวจตราสิ่งที่จะต้องนำไปใช้ประโยชน์
- (2) การป้องกันไม่ให้ทรัพยากรเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นพิษภัย
- (3) การลดอัตราความเสื่อมเป็นการบริโภคให้ถูกหลักเศรษฐกิจและมีประสิทธิภาพ
- (4) การพยายามใช้สื่อต่าง ๆ ที่มีคุณภาพรองลงมา
- (5) การปรับปรุงคุณภาพทรัพยากร ในขณะที่ใช้ก็หาวิธีปรับปรุงคุณภาพในเวลา

เดียวกัน

- (6) การนำมาทดแทนกันจากทรัพยากรที่มีอยู่เหลือเพื่อมาใช้แทนสิ่งที่หาได้ยากขึ้น
- (7) การนำกลับมาใช้ประโยชน์อีก
- (8) การถนอม การถนอมกินถนอมใช้เพื่อให้ได้ใช้ได้นาน ๆ
- (9) การบูรณะ การปรับปรุงของเก่าให้ดีขึ้นเพื่อให้ใช้ได้ได้นาน แทนการ

ปล่อยทิ้งไว้

- (10) การปรับปรุงให้ของเดิมมีประสิทธิภาพหรือทำให้มีประโยชน์มากกว่าเก่า
- (11) การปรับปรุงคุณภาพของสิ่งประดิษฐ์เก่าให้ดีขึ้น
- (12) การหาประโยชน์จากสิ่งของได้เปล่าหรือสิ่งที่ลงทุนน้อย

1.3 นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญในด้านการให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการให้ความรู้โดยการใช้สื่อจำนวน 5 คน ตรวจสอบความสมบูรณ์เชิงเนื้อหาและถ้อยคำถาม

1.4 นำแบบสอบถามไปปรับปรุง แก้ไขใหม่ ตามที่ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ

1.5 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชาชนตำบลเกาะยอที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ในด้านเนื้อหาและถ้อยคำภาษาจำนวน 15 ชุด และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งผลของการทดสอบพบว่ามีค่าความเชื่อมั่น = .7624

2. ลักษณะของเครื่องมือ

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา อันได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สภาพการรู้หนังสือไทย อาชีพ รายได้ และถิ่นที่อยู่อาศัย ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (check list) รวมคำถามทั้งหมด 7 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน 10 ข้อคือ การรับข่าวสารทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์รายวัน หอกระจายข่าว นิตยสารและวารสาร ป้ายประกาศในที่สาธารณะ แผ่นปลิว แผ่นพับ การร่วมฟังการอภิปราย บรรยายจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับคือ

มากที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ	5
มาก	ให้คะแนนเท่ากับ	4
ปานกลาง	ให้คะแนนเท่ากับ	3
น้อย	ให้คะแนนเท่ากับ	2
น้อยที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ	1

เกณฑ์การตัดสินระดับการรับข่าวสาร แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

4.56 - 5.00	คิดค่าเป็น	มากที่สุด
3.56 - 4.55	คิดค่าเป็น	มาก
2.56 - 3.55	คิดค่าเป็น	ปานกลาง
1.56 - 2.55	คิดค่าเป็น	น้อย
1.00 - 1.55	คิดค่าเป็น	ไม่เคยเลย

ตอนที่ 3 เป็นแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เนื้อหาของคำถามเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำ ป่าชายเลน และทรัพยากรประมง มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 12 ข้อ เกณฑ์การตัดสินระดับความรู้แบ่งออกเป็น

10-12	คะแนน	คิดค่าเป็น	สูง
7-9	คะแนน	คิดค่าเป็น	ปานกลาง
0-6	คะแนน	คิดค่าเป็น	ต่ำ

ตอนที่ 4 เป็นแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เนื้อหาของคำถามเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำ ป่าชายเลน และทรัพยากรประมง มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ประกอบด้วยคำถาม 12 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนนเท่ากับ 5
เห็นด้วย	ให้คะแนนเท่ากับ 4
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนนเท่ากับ 3
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนนเท่ากับ 2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนนเท่ากับ 1

เกณฑ์การตัดสินเจตคติ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

4.56 - 5.00	คิดค่าเป็น	ดีมาก
3.56 - 4.55	คิดค่าเป็น	ดี
2.56 - 3.55	คิดค่าเป็น	ปานกลาง
1.56 - 2.55	คิดค่าเป็น	น้อย
1.00 - 1.55	คิดค่าเป็น	น้อยที่สุด

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งทางด้านครอบครัวและการงานอาชีพ เนื้อหาของคำถามเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำ ป่าชายเลน และทรัพยากรประมง มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำประกอบด้วยคำถาม 10 ข้อ

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีผู้ช่วยวิจัยติดต่อประสานงานกับ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เวลา ในการเก็บข้อมูล 2 อาทิตย์ คือตั้งแต่วันที่ 15 มกราคม - 30 มกราคม 2535

แบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ในแต่ละวัน ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบทุกฉบับ เพื่อให้ ได้ข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ และผู้วิจัยเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนทั้ง 363 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มีการเตรียมการก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำแบบ สอบถามที่ได้รวบรวมไว้ในแต่ละวันมาลงรหัสในแบบฟอร์ม (Data Coding Form) เพื่อนำไป บันทึกลงสื่อคอมพิวเตอร์ และทำการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเอสเอเอส (SAS-Statistic Analysis System) ณ สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขต ปัตตานี โดยมีรายละเอียดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างทำการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่า ร้อยละ
2. ข้อมูลวิธีการรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทำการวิเคราะห์ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ข้อมูลความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทำการวิเคราะห์ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประมาณค่า
4. ข้อมูลการนำความรู้ไปปฏิบัติในครอบครัว และการงานอาชีพ ทำการวิเคราะห์โดย การแจกแจง ความถี่ หาค่าร้อยละ และสรุปคำตอบในส่วนที่เป็นคำถามปลายเปิด
5. การเปรียบเทียบวิธีการรับข่าวสาร ความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติของประชาชน จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา สภาพการรู้หนังสือ อาชีพ รายได้ และถิ่นที่อยู่อาศัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ที (T-Test) และหรือวิธีการวิเคราะห์ ความแปรปรวน (Analysis of Variance)